

J E L E N K Ö R.

59. szám.

Pest szerda julius 24dikén.

1833.

Foglalat: Magyarország (Pozsonyban orsz. és ker. ülések jul. 16—18k. A' budapesti állóhid ügyében közgyűlési határozás Aradban. Levelek Szepes, Munkács, Eger 's R. Komáromból. Duna gőzhajó Pesten). Anglia (parlamenti ülések jul. 3—9ikeig. Az afrikai gyarmatosítás baráti gyülekezete. Monarch. 's elegy). Franciaország (Egyvelgek. Az elhunyt Bourbon hg végrendelete Ecouen kastély iránt). Amerika (Északamerika kelete). Törökország (Ibrahim levele a' szultánhoz). Portugália (dom Pedro hadához egy új lengyel ezredet szegődött Bem által. A' pedroi expeditio Algarbia 's Alemejo tartományban, kiszáll, foglal, 's ezek d. Mariának meghódolnak. Pedro 's Miguel seregei. Gabonaár. Pénzkelet.

MAGYARORSZÁG.

Pozsony: F. h. 16ikán mind a' két táblánál országos ülés tartatván, a' RRnél legelőször is a' mélt. Elölülő a' budapesti állóhid ügybeli vegyes biztosság tagjait nevezé ki; majd felállván a' kerületi volt előlülő ur, benyujtá a' már kerületileg egészen elvégzett urbéri munkálatot magyarjával együtt, mint leendő tanácskozási tárgyazatot, azonban mielőtt fölvetetnék ez, javaslatba hozák némelly követ urak egy újabb fölírásnak készíttetését, mellyben Ő Felségét leginkább az előleges sérelmek tárgyiban hozzá intézett felírássra válaszáért sürgetnék; ez indítványt midőn igen számosan támogatnák, a' mélt. Personalis ur pedig emlékezteté a' RRket, hogy azt Ő Felsege a' nélkül is kegyelmesen megígérte, közösen elfogadva kerületi vitátsra utasíták. Ezután az urbaniumhoz látván, annak 4 első §szait, valamint kerületileg jókká hagyák, ugy most szótöbbséggel újra is elfogadják. A' fő RR. táblája ez alatt a' vallástárgyi VIIIik üzenet-re küldendő válasszal foglalatoskodván, miután a' készített javaslatot közösen elfogadá, azt azonnal a' RRhoz által is küldé. Elmondják ebben a' fő RR.: miként őket is hasonló tűz lelkesítvén a' Haza boldogulását munkálásban mint a' RRket, tanácskozássik 's minden törekvésüket egyedül a' tiszteletes és századok által győzödelmes régi alkotmány elvein alapítják, 's azokat, mellyeket a' RR. az 1790: 12 t. cz. értelméhez képest üzenetjök végén emlitének, csak azon évbeli 26 cz. tartalmával összehangzólag hiszik állhatóknak. Egyébiránt kimondott véleményükhöz ragaszkodva 's a' RR. legújabb üzenetjök következésiben azon czikkelyeket, mellyekben a' két tábla meg nem egyezhetett, megszünteknek tartva, — is-

métlik abeli ohajtásukat: hogy a' kölcsönösen elfogadott szakaszok, mint tetemesebb fontosságuk, az 1790: 13 t. cz. erejénél fogva sérelmekként vagy most mingyárt, v. a' még összeszedendő többi sérelmekkel annak idejében terjesztessenek föl. Általjutván ez üzenet a' RRhoz, ott azonnal az urbéri munkálatok vitatási közben felolvastatott, 's más nap a' kerületi gyűlésben ujjlag fölvetetvén, a' RR. közszóval elhatározzák: egy rövid válaszban tudatni a' Főtáblával, hogy ők tett nyilatkozásuknál megmaradnak 's kezdeményi jogukat (initiativa) sértetlen kívánják fentartani. Ugyan e' gyűlésben fölvetett a' Felséghez küldendő ujjabb felírás tárgya is, 's javaslatának szerkesztetése egyik ker. jegyzőre bízott. 18ikán más nap, országos ülésre gyűlvén a' RR. folytaták az urbéri munkálatokat, névszerint az 5ik 's 6ik §t. Az első tárgyazata ez: hogy ha valamely helység jobbágyai részint vagy összesen lakásokat elhagyni kívánják, ez tüstént az illető törvényhatóságnak jelentesség, melly annak okait kinyomozni fogja; 's ha el nem hárithatja, erőbe lépnek az urbéri első §szok e' tárgybeli rendelkezései, a' dolog mibenlétéről azonban a' m. kir. Helytartótanács értesítettvén; — a' másodikban pedig: szabad adásvevés engedtetik a' jobbágyoknak 's taksásoknak jobbágyi telköken tett építések-, javítások- vagy egyéb haszongyümölcsözésre nézve. Mind a' 2 §zt a' kerületi gyűlésbeli végzés szerint fogadták ei.

Ifjabb Királyunk 's Királynék Ő Felségök f. h. 7kén Nagy Mária-Czelből hova t. i. 3kán délután érkeztek meg, ájtatoskodások után ismét visszatértek Badenbe. Czel ugy fogadá magas vendégeit, mint fejdelem-párhoz illett, ki volt világítva a' városka, elején egy igen fényes diadalmi-kapu állitva, lakosi pedig ünnepi rendben 's köntösben, ma-

gától fens. János Főhercegtől mint 'Stájerország'nak minden tekintetben boldogítójától a' legszívesebb hódolattal fogadtatva. Jul. 19kén Ö FF. Badenből ismét Schönbrunba költöztek.

Arad jul. 1ső 's következett napjain tartott közgyűlésünkön a' Buda 's Pest között építendő dunai új hid ügye fordulván elő, minekutána ennek teljesítésével nem csak e' két városnak, de a' Duna-folyam által elválasztott haza-részeknek is szoros összekapcsoltatása; több rendű országos ohajtásnak valószínűsítése; úgy a' kereskedés és köz-szorgalom némi akadályainak elháríttatása egészen vagy könnyebben eszközölhetőnek megismertetnének; — sőt még ezen javalt munka végbevitelével kifejtőzendő nemzeti erőreményt nyujtana, bátrabb utat nyitna, 's kivihető módokkal megismertetne több más, egész országra hasznos, díszes munkák végbehajtására is; országgyűlési követinknek, Andrásy és Széchenyi nemes gróf urak javaslatjukhoz képest utasításul adaték: hogy ezen hidnak legtartósabb műszerekből leendő építtetését, költségeire kívántató vámárjegyzékének, 's bizonyos ideig minden kivétel nélküli fizetésének országgyűlési megállapíttatása — e' célra egyesülendő társaságnak országos pártfogás alá vétele, de leginkább országunk biztosítása alatt egy nemzeti bank összeállapításának föltételei mellett — hathatósan szorgalmazzák; — nevezett gróf uraknak pedig, ezen ügyben hazánk diszére 's virágzására, honunk közjávaért tett illy buzgó fáradozásikat 's törekvésiket, érdemeik jutalmazásaul az ez iránt hozandó törvényczikkelyben megérintetni eszközöljék. D. J.

Szepességről jul. 16ikán: A' Béla, Rókuszfalva és Kézsmárk városa közt f. hón. 3ikán történt határ-szemlélés, a' szomszédi egyetértésnek legvilágosb bizonylatául szolgál. Az előbbi század éveiben majd minden határ-vizsgálati alkalom bizonyos 's elkerülhetlen tusára vezeté a' szomszéd feleket, 's nem ritkán történt, hogy a' határhányás nem jelelte karpáti legelők feletti nehéz eligazíthatásu kérdéseket szomszédi viadokok dönték el, 's nem ritka eset volt, midőn embervér jegyzé a' hibázó határjelt, mi új

még új perekre, mellyekből még most sem lábolhatánk ki, nyujtott alkalmat, 's minden kölcsönös bizodalom mellett most is igen bajos új perbe bonyolodást kikerülni. — Mostani határ-szemléletünk főképz azért érdemel említést, mivel ez alkalommal a' kölcsönös üdvözlések, köszöntések magyarul történtek, 's a' társalkodási nyelv is jobbadán magyar volt 's csak ritkán vegyüle idegen hang beszédbe. Meglepő vala továbbá a' kézsmárki banderiumtól a' magyar „figyelj!“ (habet Acht! commando szó) hallása, ennek bátorító 's váratlan zengése a' bélaít még kitűnőbb követésre serkenté. A' honi nyelv ezen karpáti diadala mellett említést érdemel egyik félnek azon csendes 's egykedvű viselete, melly nála, egy befolyása nélkül 's meggyőződése szerint sérelmére ujdón emelt határdomb széthányatásánál mutatkozáék, mellyben e' törvényünk nem tiltotta óvás minden zaj nélkül ment végbe. L. J. — Az égiháborúk nálunk e' nyáron szerfelett villámsujtásosak; ugyan. is maj. 26ikán Bélán csattant le a' mennykő emberhalál 's gyujtás nélkül; jun. 11dikén Nagy-Szalókon öt csürt v. pajtát emészte meg; jun. 14ikén Felka m. városnál az utigazító számos nép közül egy embert üte agyon; jun. 22ikén a' kézsmárki evang. szentegyházban a' szószék alját 's egy szélét gyujtás nélkül (mi nagy szerencse!) zúzá szerte; jun. 27ikén a' nagy-Lomniczi mezőn 76 birkat egy nyájból ölt meg a' juhkosár előtt ült két bojtárt is meg, de nem holtra sodorva, 's ugyanaz napon Dravec v. Aucz helységben felhő elleni harangozáskor a' toronyba vonult 's garádicson ment 3 kőmives közül kettőt csapott föben és tönkre.

Munkács jul. 16ikán: Nálunk e' f. hón. 7ikén egy magyar olvasó társaság állott fel honi 's vidéki tagokból, papok, vgyei 's uradalmi tisztekből 's városi tanácsunk tagjaiból Kövesligeti Román Ferencz terve 's ügyekezete után. A' városi tanács szíves volt egy csinos szobát ajánlani ön házában e' kisded magyar intézet ápolására, mellynek, ha szerencse szolgál, kedve lehet majd Casinóvá nőhetni. Az említett napon tartá első gyűlését, a' tervet megállapítá, tagokat 's tiszteket választá 's pénzt gyujte össze könyvek 's folyóíráások szerzésire; a' könyvek minősége iránti tanakodás pedig az aug. 18i-

kán tartandó gyűlésre halasztatott. Így lassan, de szélesen készülve, lesz valami belőlünk. D.

„Duna“ az 50 ló erejű új gőzhajó június 16-án szállított először vízre a florisdorfi hajó-gyárból mint készülése helyéből; 's épen e' vízre szállítótól egy hónap telve július 16-ára tüzte ki első megindulását le Magyarországnak. Valóban a' mondott nap délutáni 4 óráján tömérdek kíváncsi láttára utjának is eredt mint a' következő nap estéjén Pestre érkezendő; de alig haladt pályáján egy pár órányit, midőn az áradt víz miatt bátrabb kormányos ellenére a' hajó-kapitány többszörös óvásinak, rövidebb utul a' folyamnak mindediglen kevesebbé járottágát választván, közel Kaiser-Ebersdorffhoz, valami 2 órányira Bécestől, zátonyon (fővenytortlat) felakadt, 's nem kicsiny levén rajta a' teher (300 mázsa és 186 utas), 's nagy a' gőzerő 's nagy az épen uralkodott szél, annyira megfeneklett, főképp mivel a' víz is rögtön apadni kezdett, hogy az nap se ide vagy oda, hanem csak 3dik nap tétethetett ismét ingóvá. Így ment vissza 20kán Bécs alá; honnét más nap reggeli 8 órakor Pozsonyba, innen pedig 22kén hajnali 4 órakor indult ki, 's Győrbe visszatérő Isó Ferencz testvérel találkozáván, mind a' kettő együtt délutáni 5 órakor a' szigettől sebes iramlatban ereszkedve, országunk színeivel, (alul zöld, középett fejr, felül veres) kérékedő lobogóját 's orrán hazánk czimerével díszes zászlóját kitűzve, többszöri üdvözölő algyu-durrogta közben kikötött, 's a' rajta érkeztek még a' hidegen fútt szél ellenére is vigan kiszállottak. („Duna“ czimét ma szemünk láttára himzé lobogójára „Donau“ helyett a' veres és zöld szim középett lengő fejr övezetre). Tőlünk utját e' h. 25ke hajnalán egyenesen Zimonynak veszi, 's innen megint vissza. Majd később megjárja a' Tiszát is, kitűzött czélja levén e' folyamon, valamint utóbb a' Dráva-Száván hajózhatást is kitanulni 's a' partja vagy vidékebeli kereskedést a' dunaival testvéri versenyes virágzásba szöni. Minthogy e' hajó Isó Ferencznel kisebb, fel fog mehetni egész Pozsonyig mindig, nagyobb vízkor magáig Bécsig is; Pannónia pedig az 1834 Martiusaig elkészülendő, mint legkisebb, talán mindenkor Bécsig. Milly kön-

nyű 's kellemes lesz ez uton a' fel. 's leutazóknak, végig a' Duna hajózható részitől kezdve egész a' török szélig, vagy majdan a' dunai szikla-szorosak megtágítatások után egész a' fekete tengerig, innen Konstantinápolyig vagy tovább a' nyilt oczeanon szállongani, 's üzni a' külföldi a' tengeri kereskedést, mit Magyar még nem próbált! Amen!

Eger, július 20-án. Július 10-én halt el Egerben Keszlerfy János táblabíró és orvos éltének 85ik évében. A' boldogult mint sebész-orvos közreható jeles szolgálati által nyere a' magyar nemességi érdemjuttalmat is, 's Heves vármegyénél 40 éviglen rendes seborvosul, 1797ben pedig a' fölkelte hevesi nemes seregnél felhadnagy ranggal vivé gyógyító tisztét. Egyetlen élő fija Keszlerfy József, ugyancsak Heves vmegye főorvosa 's táblabírója, a' szeliden ápoló lelkes emberbarát, magában is méltó áldatása lehet hosszú korának; de azon felül, hogy az egyenes lelkű öreg sokak' tiszteletét érdemlé, késő napjait élénk ifjui friseség is deríté. Említjük még szenvedelmes víg erű latin verselő tehetségét 's különös készségét az aenigmái apróságokra. Béke tetemeinek! M.

Rév-Komáromban július 3-án a' lévmérő 15 reaum. fokon állván az egész láthatárt lenge felhők boríták, az idő lanyha volt, az eső több ízben permetezett, de olly parányi szemekben, hogy azt inkább ködésnek mondhatni. 9 óra tájban estve egy hirtelen fénybámulásra gerjeszte. Ez rakéta alakú futótűz volt a' levegőben 's tüzlánczképen vonult az alatt lebegő fellegek alatt tiszta fejéren minden zörrenet nélkül délkeletről ényugotra. A' látkörnek mintegy felét befutván egy előtte szállongott fellegebe juta, de még sem oszlék azonnal el, mivel a' szakadozott fellegeken keresztül is villogott még néhány perczig, míg elenyészett. E' tüenemény mintegy 7—8 lábnyi hosszú tüzfény volt, fejét 3—4 hüvelyknyi átmérőjű lángmassza képezé, az ebből nyuló test mind inkább vékonyult, míg végre rongyadozó fényben végződött. Mozgása egyenes irányu 's vonalú vala, sebessége nem nagyobb egy jó készületű rakétaénál. Sz.

A N G L I A.

Július 3-án az alsóházban Brougham ur 40 ezer londoni 's birminghami fegyvercsi-

*

szár kérelmét nyújtá be, mellyben kereskedésök nyomtatott állapotjáról panaszknak 's a' vadászati törvények ujdun megvizsgálatását kérik. Attwood életét köti zálogul, hogy egy kis változtatás a' pénz-rendszeren p. o. ezüst pénz divatba hozatala v. egy fontos bankjegyek kiadatása segít e' panason 's a' t. — L. Althorp ezután Herries kérdésére kijelenté, hogy a' vidéki bankokat illető részét a' banktervnek elhalasztani szándékozik a' kormány. — Jul. 4ikén a' felsőházban I. Lyndhurst Thellusson hagyománya iránt hozott javaslatba egy billt, mellynek vitatása jul. 5ikén 11ikére halasztott. E' napon a' keletindiai társaság szabadlevelét, mint szinte az indiai birtokokra nézve mind eddig követett igazgatási rendszerét a' kormánynak az alsóházi módosítások szerint Wellington hg 's I. Ellenborough ellenére elfogadá a' felsőház. (A' keletindiai társaságra nézve megállapított legfontosb imé két cikkely: 1) hogy a' Chinával kereskedés minden angolnak szabad legyen; 2) hogy a' keletindiai czimboraság (comp.) szűnjék meg kereskedő társaság lenni). E' napon az alsóházban a' gyár-bill (Factory bill) indítvánnyal lépett föl lord Ashley, hogy t. i. biztossággá váljék az egész ház a' gyár- 's kézműhelyekben dolgozó gyermekek munkaóráinak meghatározatásuk végett. L. Althorp azon mellékjavaslattal kívánta ez ügy vitelét módosíttatni, hogy e' bill egy különös biznokságra (select committee) utasíttassék vizsgálatul, de mivel Whalley, O'Connell, Brotherton (ki maga egykor is mint gyárbeli munkás 12—16 eszt. korai glan 12—14 órányit dolgozott naponként a' műházakban) Hume, sőt még az öreg marczongló Cobbett is nagy hévvel 's alapos okokkal egyenesen az egész ház általi elintéztetését kívánák minden elővizsgáló választottság nélkül e' tárgynak, szavazás utján Ashley indítványa (161 > 141 ellen) 23 szóval győzte le a' ministert. E' csatavesztés azonban csekély fontosságu sőt a' Globe szerint becsületére válik inkább, mivel a' ministeri terv naponta 8 órai munkát kívánt a' gyermekektől. — Jul. 5ikétől 9ikig semmi fontos sem ötlött elő a' két házban. — Irlandban önként megtér a' csend és rend, főkép mióta a' csendbillnél fogva foglyoskodók szabadon bocsáttatnak.

Az afrikai gyarmatosítás és rabszolgaság-eltörlés barátnak gyülekezetében lord Bexley előlülte alatt többek közt az amerikai, e' tárgyra szövötközött egyesületek alapítója Cresson ur azt adá elő: mi volna e' társaság céljára hasznosabb? 's Liberia nevü, afrikai neger-gyarmatra nézve megjegyze: hogy hónaponként rendszeren 35 kalmárhajó fordul meg e' szállítvány 's Anglia és Amerika közt. E' társaság alapíttatása óta több rabszolgatözsérség (Factorey) szűnt meg, és számuk naponként fogy. Ezen gyarmattal szomszédos neger-faluk lakosi földművelésre serkentek, 's mivel a' közel vásárban minden szükséges cikkelyt megszerezhetnek, alkalmat nyertek ez által a' polgárisodásban előhaladni; ide járul, hogy a' keresztyén hit igazságiban is oktatást vesznek. Egy jó terjedékü tartomány-darab lakosi most önkényleg azon ajánlattal kínálkoznak, hogy a' rabszolga-kereskedéssel föl akarnak hagyni, ha a' tengerparton megtelepedhetnek. Nincs is hátra egyéb ezen nagy cél-elérésre, mellyet az amerikai társaság kitűze magának, mint eszközeit szaporítani 's nagyobbítani 's e' miatt fordul a' britt közönséghez, hogy e' dicséretes cél mozdítsa elő. A' rabszolga-kereskedést még most is szörnyü kiterjedésben üzik; t. i. Liberia gyarmat és Sierra-Leone közt 350 mérföldnyi tengerparti mellék vonul, 's ha e' nagy közön a' javasolt gyarmatosítás létre jut, ugy kis idő mulvást a' nagy folyamok torkolatit, mellyeken által üzetik az embervásár, el lehetne zárni. Igy nem csak e' gyalázatos rabtözsérkedés lenne kiirtható, hanem Anglia is sok embert 's költséget kimélhetne meg, mellyeket most vesztegetni kénytelen a' rabszolga-kereskedés gátoltatása miatt; de Anglia kereskedése is sokat nyerne, ha a' Negerék erejét 's kezeit kiviteli áruk természetére fordítná, mellyeket saját britt portékáival cserélhetne föl. Czelirányosnak ismértetvén a' terv, most már köz gyülekezet fog e' tárgyan tartatni Sussex kir. hg előlülése alatt.

Jun. 30ikán bocsáták vízre a' Monarch gőzhajót, melly nagyságra nézve csakugyan fejlődme minden eddig Angliában épített gőzhajóknak; hossza 206 láb, 2 erőmű (összesen kétszáz lönyi erejü) hajtja, 1,200 tonnát bír, ebéd-palotája 100, ágya 140 személy-

re; a
pályá
dosit
tosko
lök 1
ber)
angol
sterl
lök v

zsef
pang
za m
head
tása
niste
Tehé
már
risna
most
Egy
ideig
za.
több
tá
pokl
litta
(bel
azon
lebb
ja. —
seill
utób
tási
terj
alatt
den
A' v
tási
oko
nem
tem
hasz
mot
tudo
rint
biza
zód
sith
kell

re; a' legnagyobb lineahajóval mérközhetik, pályája London 's Edinburg. — Marshal tudósítása szerint az angol szorgalom foglalkozkodtat most 360 ezer háznépet, 's közülök 163 ezer háznép (mintegy 800 ezer ember) csak pamutgyári munkás. 1831ben az angol gyárművek összes ára 38,271,597 font sterling, 's ennek majd fele gyapott-gyártalék vala. Mik vagyunk mi ezekhez képest!

FRANCZIAORSZÁG.

Jul. 2ikán azon hír futamodott, hogy József Napoleon (Survilliers gr.) Párisban lap-pang. A' politia e' végett számos házat motozza meg. — A' nápolyi és sardiniai udvartól beadott protestatiót a' sali törvény változtatása miatt Spanyolországban, a' külügy-minister csak oklevél gyanánt fogadta el. — Tehén-dög uralkodik Franciaországban, a' már eddig elhullottak száma 20 ezer. — Párisnak gas (levegő-általi) kivilágíttatása iránt most intézkednek a' londoni hasonlatára. — Egy kir. parancs Soult marsal távolléte alatt ideiglen a' hadministerséget Sebastianira bizza. — Marseilleben ismét lázongás vala 's több ízben vérengző verekedés a' legitimisták (carlisták) 's a' patrioták közt. — E' napokban nagy szamu pénzmennyiséget szállítottatott a' király Brüsselbe, lihető, leánya (belga királyné) jegypénzét, mint mondják azon hiedelmi reményben, hogy a' legközelebb összeülendő kamara ezt visszapótolandja. — Minden olasz menekvőtszáműzött Marseilleből a' kormány, Moulins-ből is 's ezen utóbbakat a' schweizi határoktól is visszautasították. Ezen üldözés Strassburgra is kiterjedt már még a' németekre is, kik 24 óra alatt kénytelenítették e' várost elhagyni minden ajánlott biztos kezesség ellenére is. — A' versailles-i kastélyt, (mivel a' fentartási költség évenként nagy, 's az épületben okozandó tetemes kár nélkül más intézetet nem telepíthetui oda) most a' louvre-i gyűjtemények pótlék-rahelyéül szándékoznak használni 's ezzel egy ethnographiai museumot összekapcsolni. — Bowring dr. (magyar tudom. akad. tag) a' Courrier français szerint elhagyá Franciaországot, a' nélkül hogy bizatottsága czélját (t. i. a' kereskedési szerződést Angol 's Franciaország közt) létesíthette volna. Mindenütt szíves fogadtatást, kellő méltatást nyert az értelmeseiktől szán-

déka. — A' francia gyár-'s kézművesek közt ugy látszik titkos egyesületek szövöztek; több helyen fornak, buzognak. Anzin, St. Etienne, Creuzot-ban erőszakoskodásokat is követtek már el.

Mint tudva van az elhunyt Bourbon hg végrendelete szerint Ecoeuen kastélyát egy intézetté kíváná fordíttatni a' hajdani Condé-'s Vendéei seregbeli tisztek vagy közvítézek gyermekei, özvegyei vagy egyéb elmaradottaik ápolására, 's annak fentartására a' herczeg fő hagyományosa (legatarius) Aumale hg évenként 100,000 francot köteleztetik kifizetni. Feuchères asszony, kire az intézet felállíttatása a' végrendelet értelmekint bizva volt, azonnal a' herczeg halála után sürgeté is a' kormányt megerősítő jóváhagyásért, melly az ügyet megvizsgálás végett a' statustanácshoz utasítván, itt majd másfél évig hevert; mig végre legközelebb mult jun. 27ikén meghányogatas alá vevén, a' statustanács véleménye az lön: hogy miután mind a' juliusi revolutio alap-elveivel, mind a' tiszta morállal ellenkezésben áll, a' haza keblében olly nemzetségek számára alapítani jóltevőintézeteket, kik idegen zászlók alatt víttak hazájok ellen vagy bent a' polgárháborúnak szünetlen élesztői valának: a' végrendelet egészen semmisíttessék meg. Igen de hát így kié a' vár, kié az esztendei 100,000 franc? Mig e' kérdést fejtegetnék, kisült: hogy a' kérdésbeli vár minden tartozékostul a' republica (X. eszt. messidor 23iki) törvénye szerint a' becsület-rend első osztályának tulajdonává nyilatkoztatott. Később, az igaz, e' jószág a' nevezett osztálytól elvétetvén a' fogyasztó-tökéhez számtatott, de 1809ben előbbi birtokosának (az osztálynak) a' becsüár lefizetése mellett ismét visszaadatott. Egy későbbi törvény (1814 jun. 14iki) visszaadni rendeli ugyan minden kivándorlottnak hajdani birtokát; de Ecoeuen azért az osztály sajátja maradt 's csak több évvel utóbb nyere vissza törzsökös ura a' Condé hg. Most tehát az osztály ujra követelheti, mint tulajdonát.

A M E R I K A.

Ama' példátlan hamarságu népszaporodásról, melly által az éjszakaamerikai statusok olly hatalmasokká növekedtek, következő kis tekintetet közöl az Ohioi Atlas: 1788ban 47 kalandor (avanturier) érkezik Uj-Angliából 's

megtelepszik azon helyen, hol ma Marietta város áll. Ugyan még azon év novemberében egy másik gyarmatka érkezik 's azon helytől, hol ma Cincinnati áll 6 mérföldnyire egy hasonló városnak teszi talpköveit le. Cincinnati csak a' reá következett decemberben építettett, 's a' hozzá vezető országút kivagdalt ősfák által jelelve, épen azon téren húzódott keresztül, hol ma nyugoti tartományink királynéja olly terjedelmes fényben pompáz. Az egész óriási telekföld, hol ma Cincinnati áll, 59 dolláron vásároltatott. 1795ben lakossága 500ra ment, 1813ban 4 ezerre 's 1832ben már 31,000re. Nincs példa a' történetekben, melly egy városnak, magányos emberek vállalkozási útján építettnek, illy rövid idő alatt hasonló gyarapodását tüntethetné elő. Később egy pár évvel hasonló telepedés történt Ohio partján, mielőtt a' tartomány éjszaki részeiben csak egy gunyhóeska is látszatott volna. De alig történt ez meg, azonnal jött a' nép rajonként mindünnen 's az egész tartomány gyarmatosítva volt; eltűntek a' vadon erdők 's paloták emelkedtek ott, hol tegnap még egy vén tölgy küzdött a' széllel; művészet 's mesterségek virágoztak, hol egy pár óra előtt tigrisek czikáztanak; szóval várak, városok emelkedtek, hol kevéssel előbb örök béke lengett. Ohio népessége 1790ben még 3,000 volt, midőn 10 év múlva 30,000re szaporodott 's 1830ban már 937,000 lélekre. Maga az egész éjszaki nagy republica, azon néhány hazafitól veszi kezdetét, kik Concordban (Bostontul 5 mérföldnyire) gyűltenek először öszve, hogy az angol kormányzóhoz néhány komoly szót intézzenek a' szerfelett magas thee-vám miatt; a' kormányzó csak annyiba vette panaszikat, mint Polignac minister a' párisi ujságok előterjesztését a' kibocsátott szerencsétlen ordonnanceok miatt, mellyek a' biztosított sajtó-szabadságot is bilincsre verék. A' concordi patrioták tehát egy kicsinnyel többre mentek, összeszerzetek egy hadiszertárt, katonákat fogadtak, ollyakat kik minden óraperezen esatába léphettek; pénzök pedig, mellyet még ezeken kül egybegyűjthetnek, eleinte mindössze is csak 25,000 font sterling volt; 's e' picziny hatalombul eredt amaz ó-

riás, melly most már a' roppant Amerika harmadának ura!

Éjszakamerikában igen nagy a' szárazság, számos az erdőégés (mennykő-sujtás vagy ág-surlódástól származott) a' szörnyű rekkenő hőségtől sok helyen hull a' marha; gyéren esik, e' mellett gyakran tőpessztő szél fú. Pottsville mellett egy erdőégés 150 réfnyre a' Mill-creek vasutat is tönkre tette.

TÖRÖKORSZÁG.

Ibrahimnak a' nagy urhoz intézett köszönő levele Adana kormánya áltengedéseért: Felmagasztalt, nemes szívű, tiszteletparancsoló, hatalmas, nagy uralkodó, jóltevőnk, 's jóltevője minden embernek! Az isten adjon Magasságodnak életet, — vég nélkül! az isten tegye ernyővé felmagasztalt árnyékát Magasságodnak minden ember fölött és az én alázatos fejem fölött. Legkegyelmesb Uram! kimeríthetlen jósága engem muhassilikképen Adanával ajándékozott meg 's ez uj kedvezés által én ismét éledve, minden perczenetét gyöngé létezésemnek imádkozással töltendem el Magasságod élte napjai huzamos tartásaért. Minthogy pedig szívemet üdvösség érzete járja által, semmit sem ohajtok inkább, Isten a' tanum! mint szünetlen egy cselekedni, hogy Magasságod tetszésit megnyerhessem 's alkalmat lelhessek a' kegyelmes tettért szolgálattal aldozni. Azon szándékból, hogy Magasságodnak hódolásomat 's legalázatosabb köszönetemet fejezhessen ki, bátorkodom ezen irásomat: a' magasztalt, nagyszívű, tiszteletparancsoló, hatalmas, nagy Padischah, fenséges uralkodónk, jóltevőnk, 's minden ember jóltevője trónja lábaihoz fektetni.

PORTUGÁLIA.

Egy alkukötést közlenek a' francia hirlapok, mellyet Pertóban maj. 19ikén egy lengyel ezred kiállittatása iránt egy részről Bem general (a' híres lengyel pattantyus Varsónál) másról pedig Pedro ministerei irtak volna alá, következő pontokban: Ő Felsége d. Maria királynénak kormánya szolgálta főlvesz egy lengyel ezredet, „Mária királyné ezrede“ név alatt. Tiszt 's altiszt mind lengyel, közvitéz pedig részint lengyel, részint német 's francia lehet, mivel e' nemzetek nyelvét a' lengyel fő 's al-

tisztek jobbára értik. A' ruha-forma és szín, valamint a' fegyvernem is szinte lengyel lesz; katonai rend és szabály francia; vezérlelő ugyanazon lengyel generál, ki szerkesztésében fő 's végeszköz. Egyébiránt szerkesztés, díj (zsold) katonai gyakorlások és táborozási szabályok olyanok, valamint Ő Felsőge d. Maria többi ezredénél. A' lengyeltség minden polgári jogban részesül, mellyek Portugáliában a' nemzetisített idegekre nézve divatoznak. Parancs-nyelv lengyel. A' törvényes hatalom helyre álltával Portugáliában maradhat a' nevezett ezred, míg nekie tetszeni fog, mint többtől elkülönzött 's magában álló katonai test; 's ha ki akar költözni, a' kormány kötelezi magát annyi költségnek kifizetésére, mennyibe az ezrednek egy ohajtása szerinti kikötőbe szállíttatása kerülhetend; e' kiköltöztetést azonban természetesen csak Lissabon bevétele után érte. Jusok lesz a' megsebesült lengyeleknek ugyanazon nyugpénzeket követelni, mellyeket a' portugáliak; jusok az elestek özvegyeik vagy gyermekeiknek is azon javakkal élni, mellyekkel a' portugáliak. Mindenre kötelezi magát a' kormány, mi a' bevégzett háboru után egy lengyel katonaiskola-felállításhoz szükségesnek látszanék. Ez iskola egy magasb tisztnek felügyelése alatt leend. 24 ifju lengyel fog a' tengerhad-iskolába felvétetni, hol ha tudomány pályájokat végzik, azonnal szolgálatot vehetnek a' portugáli hajóseregnél 's ott maradhatnak, míg nekiek tetszeni fog. A' szóban forgó ezrednek f. e. jul. 31ig már össze kell állítva lennie, száma 3,200on felül 's 1694en alul a' tisztek 's altiszteket is ide tudva nem lehet, 's ha e' mondott időig a' kisebb szám sem kerülne ki 's a' kormány ujlag határidőt nem szabna több katonafogadásra, akkor ezen alkukötés nem történe nézessék, ha bár az ezrednek egy része már ki lenne is állítva. Aláírva Bem gen. Loulé marq. Elfogadá 's helybe hagyá d. Pedro s. k.

Az algarbiai expeditio hírére azonnal egy része a' lissaboni katonaságnak jun. 25ikén parancsolatot kapott oda sietni; a' magányosak lovait mind elszedeté a' kormány hadi szolgálatra; minden idegen kalmár-hajó utasítást kapott felevezni a' Tajon, nem akarván kezeskedni a' kormány a' bekövet-

kező esetekből származható károkért. D. Miguel hajóserge a' Tajo-toroknál szolgáló véd vonalul 's így ezt nem hagyandja el. — Belem 's a' város közt 3—4 uszó álgytelepet (batteriát) állítottak különféle pontokon. A' templomajtókra proclamatiókat ragasztottak, mellyek a' lakosokkal tudatják e' veszélyt óván 's intvén őket, hogy ne hagyják magokat elesábittatni. — A' penichei kormányzó egy pedroi, angol lobogós hajócskát (Eugenia nevű, 13 álgys, parancsnoka Wilson, emberei száma 90) az algarbiai expeditiohoz evezte közben elfogott. — Bourmont Portsmouthból vitorlázott el, Vigonál szándéka partra lépni 's innen szárazon venni útját Miguelhez. — A' jul. 9iki londoni levelek szerint jul. 24ikén Pedro expeditioja Villareal előtt jelent meg, hol Villafior gr. kiszállani czélzott 's Miguel sergei közül 200 fő vala felállítva. Pedro hajóosztálya közeledtével tüzelni kezdé az ellenség, Napier csapatostul a' város alá nyomulván irtóztató álgyszásával 400 miguelistát szét szalasztott, a' többi 800 pedig az expeditio sergeihez szegődött. D. Maria zászlója azonnal kitűztvén, egy része katonáinak Alemtejo tartományba indult, a' másik Villafior vezérlete alatt Algarbiába Lagosnak. Az expeditio kiszálltának hírére a' szomszéd helységek követségeket küldének Palmellához a' királyné iránti hódolásuk bizonyítására, 's menél beljebb hatottak, folyvást számosabbultak ezen küldöttségek a' nevesb városokból is. Egész Algarbia 's nagy része Alemtejonak hódolva d. Maria részire nyilatkozott. A' hajóosztály erre Tavirába vitorlázott, hol Miguelnek egy kis hajósergesége (2 brigg, 2 schooner, 's egy kis ladik mind fegyverzetten) álla horgonyon az algarbiai partokat védőleg. D. Pedro flottillája közeledtével, a' migueli hajócsapat emberei szaladásnak iramodtak, mire Napier admiral e' flottácskát elfoglalá. Ezután 4—5 tiszttel egy hajóra ült, minden ellenállás nélkül kiszállott, 's noha mintegy 400 fegyveres fekütt a' városban, még is ötöd magával birtokába vevé az erőseget, hol csak egy örre talált 's d. Maria zászlóját kifüggeszté. A' város népe szabadítók gyanánt fogadá őket, 's az előbb ellánc seregek visszatérvén, hozzájuk állottak. A' Villafior 's Palmella által tapasztalt

'ogadtatás szerfelett buzdító vala, mindenütt örömmel udvezlé őket a' lakosság, 's pénzt, lovat, fegyvert nyújtott, sőt sok önkénytesként egyesült az expeditio vitézeivel. Villarealban 30 álgyut találtak pedroék, 5 ezer font st. a' katonai pénztárban, néhány száz fegyvert, főlöleg hadiszert 's a' t. Villaflor már 300 lovat vásárlott össze, hogy a' vele jött lovagokat lóra ültethesse. Az önkényteseket rögtön rendezgetik, úgy hogy már a' hajónak Lagostól elindultakor (City of Waterford nevű gőzhajó e' hir postája) a' pedroékhoz pártolt sereg 's önkénytesek száma 2 ezer főnyi volt. A' Napier kormányzati flotta cska haladék nélkül Lagos-tól a' Tajóba szándékozott ez utólsónak álgyuztatása végett, hogy ez által, ha csak lehet, Miguel flottáját a' tengerre csalhassa ki, 's az alatt, míg ez (t. i. Miguel flottája) a' tengerre bocsátkozik majd, Napier célja elfoglalni az erősségeket, ezután az ellenséges flottát felkeresvén, csatára kénytetni azt.

A' Sun szerint mind ezen híreket Palmella megküldötte da Lima urnak pedroi ügyvivőnek Londonba Farorul szóló levelében. Ezen városban foga széket előre is Pedro kormány 's az önkénytesek organisatiójában fáradoz. Mint mondják épen azon pillanatban, midőn az ezen híreket hozta gőzhajó Falmouthba érkezett, indult vala utnak Bourmont-nal 4ik György nevű hajó Portsmouthból 's mivel mind a' két hajó egy tulajdonosé, közölték híreiket egymással a' tengeren 's így Bourmont még elindulta perczében tudá meg a' neki nem inyére történeteket. — A' Times következő kivonatát közli egy pedroi expeditiobeli hivatalos levélnek: Faro jun. 28ikán: A' legnagyobb örömmel irok Kegyednek innen intézhetvén soraimat Kegyedhez. Algarbiának minden városa 's faluja Villarealtól kezdve Lagos-ig és Sagres-ig, t. i. az egész tengerparti vonal (Küstenlinie) a' királyné kormányának hajt fejet; számos beltáji város is, mint Loulé, hasonlóan. Mollélos vicomte kormányzó gyors futásnak iramlott Alemeje felé, el-

szórt, szökés által gyérült 's rendetlenség miatt bomladozó seregével. 8 tiszt, mintegy 200 pattantyus, számos katona-csoport a' hadiseregtől 's miliciától, minden tengerhadi tiszt az algarbiai partok védletire rendelt hajókkal együtt pártunkra állottak. Az egész ellenállás, mellyet kiszálláskor tapasztalánk, néhány parti álgyulövésből állott 's egy kis csatépatéből Tavirába bementünk. A' terceirai hg sarkában inal az ellenségnek, 's most nyomul Alemejoba. A' kormány Alemejokban marad 's az önkénytesek 's milicia elrendezésével foglalatos, 's a' t. Lovagunk mind lóháton 's nyeregben ül már. Igen jeles pattantyu-készületet lelénk itt 's mintegy 6 ezer font sterl. a' hadi pénztárban, mellyet a' kormányzó mohó futamodtában itt hagyott. Hajóseregünk, melly az itten talált hajókkal szaporodott, holnap vitorláz el a' Tajot álgyuzni egyesülve munkálkodandván a' terceirai hggel. Ezek a' fő történetek, mellyek tökéletes hitelt érdemlők. Némelly magányos tudósítások még azzal toldják, hogy a' nép enthusiasmusad. Maria iránt olly nagy volt, hogy Olhao-ban egy tisztviselőt, ki az új kormány kihirdetésének ellen akart szegülni, megölte, még pedig előbb, hogy sem egy fegyveresünk érkezett volna hozzájuk. A' faroi püspök is megküldé hozzánk állása iránti nyilatkozását.

A' Lissabon foki angol 's francia hajóhad parancsnoki azon szándékban vannak, hogy ha Miguelék tengersikra bocsátkoznak, amazok követendik őket, az angol v. francia lobogó ellen elkövetendő minden erőszak meggátlása végett. A' britt hajókatonák egy része szárazra szállítatik, földiek vagyoniok védelme végett. — Ferdinand spanyol király nehezen sziveli d. Carlosnak olly sokáig mulatását Portugáliában, 's ezért onnan haladéktalan elutazását sürgeti; ellenkező esetre saját kéziratú soraiiban fenyegeti madriti levelek szerint don Miguelt, hogy ügyének elintézésében egy mákszemig se tartson pártfogó közbenjárására számot.

A' gabona pesti piaczi ára június 23ikén 1833:

Pénzkezelés:											
poz. m. val. sz. legjobb.	közép	rosszabb	poz. m. val. sz. legjobb.	közép	rosszabb						
Tisztabuza	143 $\frac{1}{2}$	126 $\frac{1}{2}$	116 $\frac{1}{2}$	Zab	41 $\frac{1}{2}$	40	36 $\frac{1}{2}$	Status 5 pC. kötel.	95 $\frac{1}{2}$	Bécs 2 $\frac{1}{2}$ pC. bankók.	85 $\frac{1}{2}$
Kétszeres	100	86 $\frac{1}{2}$	73 $\frac{1}{2}$	Köles	—	—	—	4 pC.	86 $\frac{1}{2}$	Kam. 2 $\frac{1}{2}$ pC. kötel.	—
Róza	63 $\frac{1}{2}$	60	—	Köleskása	—	—	—	1820ki köles.	198	Bankrészevény	2
Árpa	50	46 $\frac{1}{2}$	43 $\frac{1}{2}$	Kukorieza	66 $\frac{1}{2}$	60	—	1821ki	136	Cs. arany pC. agio	2 $\frac{1}{2}$

Szerkesztői Helmezy. Nyomatja Landerer.